Examenul național de bacalaureat 2027

Proba E. d)

Psihologie

MODEL

SUBIECTUL al II-lea **(30 de puncte)**

A. În coloana din stânga sunt enumerate procedee ale imaginației, iar în coloana din dreapta sunt numerotate enunțuri adevărate referitoare la acestea. Scrieți pe foaia de examen asocierile corecte dintre fiecare literă din coloana din stânga și cifra corespunzătoare din coloana din dreapta.

a. Substituirea	1. Prin acest procedeu s-au creat personaje mitologice precum sirena sau centaurul.
b. Aglutinarea	2. Constă în înlocuirea într-o structură existentă a unui element sau a unei funcții cu ceva nou.
c. Diminuarea	3. A fost folosită pentru crearea unor personaje precum Neghiniță sau Degețica.
d. Schematizarea	4. Presupune păstrarea neschimbată a unor componente sau funcții ale obiectelor cunoscute și modificarea altora.
	5. Este un procedeu utilizat atunci când se reprezintă schița unui traseu pe o hartă.

12 puncte

B. Citiți, cu atenție, textul de mai jos:

Limbajul intervine în mecanismele de autoreglare conștientă a memorării voluntare, formulând clar scopurile memorării și mobilizând resursele intelectuale necesare realizării acestor scopuri.

Pornind de la textul dat, răspundeți următoarelor cerințe:

1. Menționați două procese/fenomene psihice la care face referire, în mod explicit, textul. **4 puncte**
2. Precizați trei caracteristici ale unuia dintre procesele/fenomenele psihice cognitive superioare. **6 puncte**
3. Construiți un exemplu prin care să ilustrați una dintre operațiile gândirii. **4 puncte**
4. Argumentați, în aproximativ cinci rânduri, superioritatea memorării logice în raport cu cea mecanică. **4 puncte**

Subiectul al II-lea

A.

Substituirea	Constă în înlocuirea într-o structură existentă a unui element sau a unei funcții cu ceva nou.
Aglutinarea	Prin acest procedeu s-au creat personaje mitologice precum sirena sau centaurul.
Diminuarea	A fost folosită pentru crearea unor personaje precum Neghiniță sau Degețica.

Schematizarea	Este un procedeu utilizat atunci când se reprezintă schița unui traseu pe o hartă.

Definiții:

Substituirea constă în înlocuirea unui element sau a unei funcții dintr-o structură existentă cu altceva. De exemplu, imaginarea unui obiect de mobilier în care lemnul este înlocuit cu un material transparent presupune substituirea materialului, păstrând ideea generală a obiectului.

Aglutinarea presupune reunirea unor părți aparținând unor ființe sau obiecte diferite într-o imagine nouă. Sirena combină elemente umane cu elemente ale peștelui, iar centaurul combină elemente umane cu elemente ale calului.

Diminuarea presupune reducerea imaginară a dimensiunilor unui obiect sau ale unei ființe. Personajele Neghiniță și Degețica păstrează trăsături umane, dar au dimensiuni mult mai mici decât cele obișnuite.

Schematizarea constă în selectarea însușirilor esențiale și eliminarea detaliilor secundare. Schița unui traseu păstrează reperele necesare orientării, fără să reproducă toate elementele peisajului.

B.

B.1. Cele două procese psihice menționate explicit sunt **limbajul și memoria**..

Limbajul este activitatea de comunicare realizată prin intermediul limbii, ca sistem de semne și reguli. **Memoria** este procesul psihic cognitiv superior care asigură întipărirea, păstrarea și reactualizarea experienței anterioare.

B2. Memoria nu funcționează asemenea unei înregistrări identice pentru toate informațiile. Ea depinde de activitatea persoanei, de semnificația materialului și de experiența sa anterioară. Trei caracteristici sunt **caracterul activ, caracterul selectiv și caracterul inteligibil**.

Caracterul activ constă în faptul că informațiile sunt prelucrate și reorganizate în timpul memorării, păstrării și reactualizării. Persoana stabilește relații, grupează ideile și le reformulează. De exemplu, un elev transformă un text despre memorie într-o schemă alcătuită din definiție, procese și caracteristici. El intervine activ asupra materialului, fără a-l reproduce pur mecanic.

Caracterul selectiv presupune că nu reținem toate informațiile întâlnite, în aceeași măsură. Selecția depinde de scopuri, interese, trebuințe și semnificația informațiilor. De exemplu, un elev care pregătește un examen la psihologie acordă o atenție sporită definițiilor și exemplelor relevante pentru cerințe, pe care le reține mai bine decât detaliile fără legătură cu scopul său.

Caracterul inteligibil exprimă legătura memoriei cu înțelegerea. Memorarea este facilitată de stabilirea unor relații logice în interiorul materialului și între acesta și

cunoștințele anterioare. De exemplu, elevul reține mai ușor caracteristicile memoriei dacă înțelege cum se manifestă fiecare în propria activitate de învățare.

B3. Gândirea reprezintă o succesiune de operații care duc la dezvăluirea unor aspecte importante ale realității și la rezolvarea de probleme.Printre operațiile sale putem enumera: analiza și sinteza, abstractizarea și generalizarea, comparația și concretizarea logică. **Comparația** este operația prin care sunt stabilite asemănări și deosebiri, pe baza unor criterii comune.

De exemplu, un elev compară senzația cu percepția. El identifică o asemănare: ambele sunt procese cognitive senzoriale, produse prin acțiunea directă a stimulilor asupra analizatorilor. Apoi identifică o deosebire: senzația reflectă însușiri separate ale obiectului, iar percepția reflectă obiectul în mod unitar. Stabilirea asemănării și a deosebirii pe criteriul modului de reflectare a realității ilustrează operația comparației.

B4 . **Memorarea logică** se bazează pe înțelegerea semnificației materialului și pe organizarea lui în relații cu sens. **Memorarea mecanică** se bazează predominant pe repetarea materialului, fără înțelegerea suficientă a relațiilor dintre elemente.

Consider că memorarea logică este superioară celei mecanice, deoarece înțelegerea permite integrarea informațiilor noi în sistemul de cunoștințe deja existent. Ideile nu rămân izolate, ci se susțin reciproc prin relații de cauzalitate, asemănare, diferență sau subordonare.

În primul rând, aceste relații facilitează fixarea și păstrarea informațiilor. De exemplu, un elev reține mai ușor caracterul selectiv al memoriei atunci când îl asociază cu faptul că își amintește mai bine informațiile care îl interesează. Noțiunea dobândește un sens și este legată de o experiență cunoscută.

În al doilea rând, memorarea logică favorizează reactualizarea și utilizarea cunoștințelor în situații noi. Dacă elevul uită formularea exactă a unei definiții, o poate reconstrui pornind de la sensul înțeles. În memorarea mecanică, uitarea unui fragment poate perturba reproducerea întregului șir de informații, deoarece sprijinul principal îl constituie succesiunea repetată.

În concluzie, memorarea logică este mai eficientă pentru învățarea conținuturilor cu sens, deoarece asigură o organizare mai bună, o păstrare mai durabilă și o utilizare mai flexibilă a informațiilor. Repetarea rămâne utilă, dar eficiența ei crește când este însoțită de înțelegere.

SUBIECTUL al III-lea **(30 de puncte)**

Citiți, cu atenție, următorul text:

Nicolae Iorga a întrupat puterea de muncă intelectuală a neamului nostru în gradul cel mai înalt. Nu l-a întrecut nimeni până astăzi, şi încă mulți ani de aici înainte nu-l va întrece nimeni. Râvna lui adâncă de a cunoaște și de a împărtăși și altora cunoștințele sale l-a făcut: cercetător în cele mai variate ramuri de cultură; creator, în scris și în cuvânt, de o fecunditate fără seamăn. Nu este răstimp, fie cât de întunecat, din trecutul poporului român, în care înțelegerea lui ageră să nu fi pătruns pentru a aduce lumină. Contribuția lui în acest domeniu se poate socoti la sute de volume. Ea formează baza de granit pe care vor clădi istoricii de mâine. În legătură cu istoria poporului român, cu intenția de a o face tocmai pe aceasta mai închegată și mai documentată, N. Iorga a studiat deopotrivă și istoria popoarelor învecinate, punând între ele multiple corelații, pe care ridica pe urmă sinteze, care pot fi discutate, dar care totdeauna vor rămâne interesante.

Alături de cercetarea pe câmpul faptelor istorice, merge la Nicolae Iorga cercetarea în domeniul literaturii și al artei. Toate manifestările literare și artistice îl ating și îl pasionează. El vibrează cu cele trecute și cu cele actuale, destul dacă ele sunt manifestări de adevărată cultură românească.

Însușirile de cercetător nu întunecă pe acelea de creator. Dimpotrivă. Incomparabil cetitor de documente, este tot atât de incomparabil ca animator și gânditor. Au fost momente, și încă des repetate, în care el a trecut, pentru toată lumea, ca reprezentantul de necontestat al culturii române. La congresele ce se țineau în străinătate; la locurile de cinste oferite de academiile străine României, persoana căreia nu i se discuta niciodată întâietatea era aceea a lui Nicolae Iorga. A fost gânditorul care, prin scrisul și prin cuvântul lui, a răscolit cel mai adânc inima conaționalilor săi. Din această răscolire s-au trezit în sufletele contemporanilor săi multe sentimente nobile, dar și destulă ură. Asupra țării au mers sentimentele nobile, pregătind înarmarea morală a generației care a făcut războiul de întregire a neamului; asupra lui a mers ura. […]

Scriitor și orator fecund, în același timp, coleg cu intimitatea cea mai comunicativă, prezența lui dogorea ca un foc. Era sclipitor în glumă; fermecător în tot ce spunea. Era mai presus de toate. Critic tăios, dar fără răutate. Iar când recunoștea cuiva un merit, nimic pe lume nu l-ar fi împiedicat să-l proclame. Figură ce se proiecta pe diferite planuri și care, cu toate acestea, era de o unitate perfectă. O figură de legendă, încă din timpul vieții, și care va câștiga în grandoare cu cât timpul va trece.

C. Rădulescu-Motru, Mărturisiri

Pornind de la textul dat, răspundeți următoarelor cerințe:

A. Menţionaţi, conform teoriei lui C. G. Jung, tipul temperamental al lui Nicolae Iorga. Precizați, din text, două idei/afirmații prin care să justificați răspunsul dat. **6 puncte**

B. Considerați că Nicolae Iorga a avut contribuții importante în cultura română? Precizați, prin apel la text, un motiv prin care să susțineți răspunsul dat. **4 puncte**

C. Textul precizează, cu privire la Nicolae Iorga, faptul că acesta *a întrupat puterea de muncă intelectuală a neamului nostru în gradul cel mai înalt*. Menționați, pe baza textului dat, două motive care susţin această afirmație. **6 puncte**

D. Prezentați, în aproximativ o jumătate de pagină, caracterul lui Nicolae Iorga, conform teoriei lui G.W. Allport, evidențiind o trăsătură cardinală și două trăsături principale ale caracterului acestuia. **10 puncte**

E. Formulaţi, în aproximativ cinci rânduri, un argument prin care să respingeți enunțul potrivit căruia *între temperament și caracter nu există nicio legătură*. **4 puncte**

Personalitatea reprezintă sistemul însușirilor stabile și specifice unei ființe umane concrete care își pun amprenta decisiv asupra manifestărilor psihocomportamentale ale acesteia. Personalitatea poate fi astfel definită drept elementul stabil al conduitei unei persoane, modul său obișnuit de a fi.

1. Temperamentul, latura dinamico-energetică a personalității, are caracter înnăscut, pentru că particularitățile sale depind de structura somatică, de sistemul nervos, de resursele energetice, însă el nu se manifestă în același fel, pe tot parcursul vieții (el evoluează în raport cu întregul organism și cu sistemul nervos, se maturizează și se adaptează, la bătrânețe).

Introducere tipologie Jung

Conform tipologiei lui C.G. Jung, personalitatea poate fi clasificată în funcție de orientarea energiei psihice, distingându-se între extraversiune, caracterizată prin deschidere către exterior și sociabilitate, și introversiune, definită prin orientarea către lumea interioară, reflecție și discreție.

Rezolvare exercițiu

Pe baza portretului din text, Nicolae Iorga se încadrează în **tipul extravertit**. Această încadrare este susținută de deschiderea către ceilalți și de participarea intensă la viața culturală și publică.

Un prim argument îl constituie prezentarea sa „Scriitor și orator fecund" și „coleg cu intimitatea cea mai comunicativă". Aceste afirmații evidențiază comunicativitatea, sociabilitatea și disponibilitatea de a interacționa cu cei din jur.

Al doilea argument este descrierea sa prin afirmația „Era sclipitor în glumă; fermecător în tot ce spunea". Aceasta evidențiază spontaneitatea și ușurința de a comunica, precum și capacitatea de a-i captiva pe interlocutori prin umor și expresivitate.

B. Consider că Nicolae Iorga a avut contribuții importante în cultura română, deoarece cercetările sale istorice au generat o operă vastă, valoroasă și pentru generațiile următoare de cercetători.

Textul afirmă despre contribuția sa: „**Ea formează baza de granit pe care vor clădi istoricii de mâine**". Metafora evidențiază rolul de fundament al operei sale pentru dezvoltarea istoriografiei. Prin urmare, importanța contribuției nu rezultă numai din numărul lucrărilor, ci și din utilitatea lor pentru continuarea cercetării istorice.

C. Un prim motiv care susține afirmația este **amploarea rezultatelor activității sale**. Autorul precizează că opera sa istorică „**se poate socoti la sute de volume**". Elaborarea unui asemenea volum de lucrări presupune lectură sistematică, prelucrarea documentelor și efort intelectual susținut. Numărul lucrărilor constituie, în text, un indiciu concret al capacității sale de muncă.

Un al doilea motiv este **diversitatea cercetărilor și complexitatea prelucrării informațiilor**. Iorga a studiat istoria românilor, istoria popoarelor învecinate, literatura și arta. El nu s-a limitat la acumularea datelor, ci a stabilit corelații și a construit sinteze. Această activitate presupune mobilizarea constantă a gândirii, a memoriei și a atenției, susținând caracterul deosebit al muncii sale intelectuale.

D. *Introducere trăsături*

Se poate aprecia că unitatea conceptuală de bază a personalității este **trăsătura**, definită ca o predispoziție generală de a te comporta și de a răspunde într-un anumit fel la o varietate de stimuli, ceea ce individualizează comportamentul subiectului, controlează și orientează întreaga personalitate.

Introducere teoria lui Allport

Conform teoriei trăsăturilor a lui Gordon Allport, trăsătura este unitatea descriptivă a personalității ce reprezintă dispoziția generală a persoanei, care este responsabilă de consistența comportamentelor sale în diferite situații. G. Allport realizează o distincție importantă între trei tipuri de trăsături care sunt organizate ierarhic: trăsături cardinale, trăsături principale și dispoziții sau trăsături secundare. O trăsătură cardinală exprimă o dispoziție atât de pătrunzătoare și de importantă încât se poate vedea amprenta în fiecare act al acesteia, evidențiind particularitățile unei persoane și considerată a fi cauza unui comportament consistent. Aceasta domină și controlează comportamentul, orientează întreg sistemul de personalitate al individului.

Rezolvare exercițiu

Conform teoriei lui G. W. Allport, trăsăturile de personalitate sunt organizate ierarhic în cardinale, principale și secundare. Trăsătura cardinală are un rol dominant, iar cele principale exprimă orientări generale și relativ stabile ale conduitei.

În cazul lui Nicolae Iorga, poate fi considerată trăsătură cardinală **devotamentul față de cultura română**. Aceasta unifică activitatea sa de istoric, scriitor și orator. Interesul pentru trecutul românilor, pentru literatură și artă, precum și reprezentarea culturii române în străinătate exprimă aceeași orientare valorică dominantă.

O primă trăsătură principală este **hărnicia**, evidențiată prin elaborarea sutelor de volume și prin cercetările în domenii variate. Aceste realizări presupun implicare constantă și muncă susținută. O a doua trăsătură principală este **corectitudinea**, manifestată în recunoașterea publică a meritelor celorlalți. Autorul arată că Iorga aprecia valoarea atunci când o identifica, chiar dacă era un critic sever. În concluzie, caracterul său se conturează prin slujirea culturii, susținută de hărnicie și respect pentru meritele oamenilor.

E. Caracterul, latura relațional-valorică a personalității, reunește ansamblul atitudinilor și valorilor definitorii pentru profilul psihomoral al persoanei.

Caracterul nu este înnăscut, ci se formează prin educație, experiență socială și autoeducație. Temperamentul are o bază înnăscută și imprimă ritmul, intensitatea și mobilitatea manifestărilor psihice. Deși au particularități distincte, cele două laturi aparțin aceleiași personalități și funcționează în interacțiune.

Consider că afirmația potrivit căreia între temperament și caracter nu există nicio legătură este falsă, deoarece **temperamentul influențează forma de manifestare a trăsăturilor caracteriale, iar caracterul poate regla manifestările temperamentale**.

Pe de o parte, aceeași trăsătură caracterială se poate exprima în moduri diferite, în funcție de temperament. De exemplu, două persoane la fel de responsabile își pot îndeplini sarcinile într-un ritm diferit: una acționează rapid și energic, iar cealaltă lucrează mai lent și constant. Valoarea morală a conduitei este asemănătoare, însă dinamica manifestării diferă.

Pe de altă parte, caracterul contribuie la reglarea reacțiilor temperamentale. De exemplu, o persoană colerică, predispusă la reacții intense și impulsive, poate învăța să își controleze răspunsurile prin dezvoltarea respectului față de ceilalți și a responsabilității.

Educația și autoeducația nu elimină temperamentul, dar pot modifica modul în care acesta se exprimă în comportament.

În concluzie, între temperament și caracter există o legătură reciprocă. Temperamentul influențează dinamica exprimării caracterului, fără a determina valoarea morală a persoanei, iar caracterul orientează și reglează manifestările temperamentale.